

Kamionski kartel u Španjolskoj: nezavisni odvjetnik A. Rantos daje pojašnjenja u vezi s vremenskim područjem primjene Direktive o naknadi štete žrtvama protutržišnih praksi

Europska komisija 19. srpnja 2016. zaključila je da je nekoliko proizvođača kamionâ, među kojima su AB Volvo i DAF Trucks, od 1997. do 2011. sudjelovalo u kartelu, među ostalim, u vezi s cijenama kamiona¹.

Nakon što je 2006. i 2007. kupio tri kamiona koja su ta dva društva proizvela, RM je pred španjolskim sudom 1. travnja 2018. podnio tužbu radi naknade štete koja je posljedica protutržišnog ponašanja. Prvostupanjski je sud njegov zahtjev djelomično prihvatio pa je društvima Volvo i DAF Trucks naloženo da plate naknadu u visini 15 % kupovne cijene kamionâ. Sud je odbio prigovor nepravodobnosti tužbe koji su ta društva istaknula, zaključivši da se primjenjuje rok od pet godina, predviđen španjolskim zakonom kojim je prenesena Direktiva o naknadi štete žrtvama protutržišnih praksi². Osim toga, prema istom zakonu, sud je primijenio presumpciju štete prouzročene predmetnim povredama i upotrijebio ovlast za sudsku procjenu štete, kako je predviđeno u dvjema odredbama Direktive.

Dva su društva protiv te presude podnijela žalbu Audienciji Provincial de León (Provincijski sud u Leónu, Španjolska), pri čemu su tvrdila, s jedne strane, da je tužba nepravodobna jer je rok od jedne godine, predviđen sustavom izvanugovorne odgovornosti iz Građanskog zakonika, koji se, prema njihovu mišljenju, primjenjuje, počeo teći od datuma objave Komisijina priopćenja za medije, odnosno 19. srpnja 2016. S druge strane, niječu postojanje dokaza o uzročnoj vezi između ponašanja opisanog u Komisijinoj odluci i povećanja cijene kamiona koje je kupio RM.

Audiencia Provincial de León odlučila je Sudu postaviti pitanja o području primjene *ratione temporis* određenih odredbi Direktive u vezi s primjenjivim rokom zastare i procjenom štete kao i usklađenosti nacionalnog zakona primjenjivog na tužbe radi naknade štete koja je posljedica povreda prava tržišnog natjecanja u smislu članka 101. UFEU-a i načela djelotvornosti.

U svojem mišljenju koje je danas iznio nezavisni odvjetnik Athanasios Rantos najprije ističe da se ovaj predmet odnosi na pravni sustav koji je primjenjiv, s jedne strane, na zastaru predmetnog postupka i, s druge strane, na procjenu i kvantifikaciju pretrpljene štete.

Nezavisni odvjetnik najprije navodi da je vremensko područje primjene Direktive zapravo ograničeno jer se njome utvrđuje razlika između materijalnih odredbi, koje se ne primjenjuju retroaktivno na „situacije okončane” prije njihova stupanja na snagu, i postupovnih odredbi, koje se

¹ Odluka Komisije C (2016) 4673 *final* u vezi s postupkom na temelju članka 101. [UFEU-a] i članka 53. Sporazuma o EGP-u (Predmet AT.39824 – Kamioni) (vidjeti [priopćenje Komisije](#)), čiji je sažetak objavljen u *Službenom listu Europske unije* od 6. travnja 2017. (SL 2017., C 108, str. 6.)

² Direktiva 2014/104/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. studenoga 2014. o određenim pravilima kojima se uređuju postupci za naknadu štete prema nacionalnom pravu za kršenje odredaba prava tržišnog natjecanja država članica i Europske unije (SL 2014., L 349, str. 1.)

primjenjuju u okviru postupaka pokrenutih nakon stupanja Direktive na snagu (odnosno 26. prosinca 2014.).

Nezavisni odvjetnik smatra da, kako bi se jamčila dosljedna i ujednačena primjena prava tržišnog natjecanja u Uniji, **utvrđivanje toga je li priroda odredbi Direktive materijalna ili postupovna treba ocjenjivati s obzirom na pravo Unije, a ne na nacionalno pravo.**

Točnije, **pravilo iz Direktive o roku zastare potpada pod materijalno pravo** jer je njegova svrha zaštititi oštećenu osobu, koja treba imati dovoljno vremena za prikupljanje odgovarajućih informacija radi podnošenja mogućeg pravnog lijeka, kao i osobu odgovornu za štetu, tako da se izbjegne to da oštećena osoba može neograničeno odgađati ostvarivanje svojeg prava na naknadu štete.

Dakle, **rok od pet godina predviđen Direktivom ne primjenjuje se na postupak poput predmetnog, koji se, iako je pokrenut nakon stupanja na snagu te direktive i nacionalnih odredbi o prenošenju (26. svibnja 2017.), odnosi na činjenice i sankcije koje su prethodile njihovu stupanju na snagu.**

Nezavisni odvjetnik usto zaključuje da je **odredba Direktive u skladu s kojom se presumira da kršenja počinjena u okviru kartela uzrokuju štetu materijalne prirode.** Naime, dodjelom tereta dokazivanja počinitelju povrede i oslobađanjem oštećene osobe od obveze da dokaže postojanje pretrpljene štete zbog zabranjenog sporazuma, ta je pretpostavka izravno povezana s pripisivanjem izvanugovorne građanske odgovornosti dotičnom počinitelju povrede te, slijedom toga, izravno utječe na njegovu pravnu situaciju.

Dakle, što se konkretnije tiče nacionalnih odredbi o prenošenju odredbe kojom se predviđa **presumpcija o šteti prouzročenoj kartelima**, nezavisni odvjetnik smatra da, u okviru postupaka za naknadu štete **pokrenutih nakon stupanja na snagu tih nacionalnih odredbi**, Direktivi se **protivi** njihova primjena na povrede počinjene **prije njihova stupanja na snagu.**

Suprotno tomu, A. Rantos smatra da su **nacionalne odredbe o prenošenju donesene radi usklađivanja s odredbom Direktive o ovlašćivanju nacionalnih sudova da procijene iznos štete postupovne i da se mogu primijeniti na štetu pretrpljenu zbog povrede prava tržišnog natjecanja koja je završila prije stupanja na snagu nacionalnog zakonodavstva o prenošenju u okviru postupka za naknadu štete pokrenutog nakon stupanja na snagu te odredbe.**

Nezavisni odvjetnik zatim ispituje usklađenost sustava izvanugovorne odgovornosti predviđenog španjolskim Građanskim zakonikom s načelom djelotvornosti, prema kojem svatko tko je pretrpio štetu treba moći zatražiti naknadu štete.

Kad je riječ o trajanju roka zastare, nezavisni odvjetnik, priznajući da je rok od jedne godine predviđen španjolskim zakonodavstvom znatno kraći u odnosu na rok od pet godina predviđen Direktivom, ističe da valja uzeti u obzir druge elemente nacionalnog uređenja sustava zastare.

U pogledu *dies a quo* za izračun roka zastare od jedne godine predviđenog Građanskim zakonikom, nezavisni odvjetnik smatra da **taj rok počinje teći od datuma objave sažetka Komisijine odluke u Službenom listu Europske unije, odnosno 6. travnja 2017.** To znači da **tužba za naknadu štete** koju je 1. travnja 2018. podnio kupac kamiona (RM) **nije nepravodobna.**

Nezavisni odvjetnik isključuje mogućnost da **taj rok počinje teći od datuma objave Komisijina priopćenja za medije** o njezinoj odluci kojom utvrđuje predmetnu povredu. Naime, **sama objava tog dokumenta ne omogućava dotičnoj oštećenoj osobi da sazna za sve informacije koje su nužne za ostvarivanje njezina prava na podnošenje tužbe za naknadu štete.** Usto, nezavisni odvjetnik ističe da se na žrtve povreda pravila tržišnog natjecanja ne primjenjuje „dužna pažnja” kojom bi se zahtijevalo da one prate objavu tih priopćenja za medije.

Naposljetku, nezavisni odvjetnik ističe da činjenica da se u ovom slučaju ne primjenjuje presumpcija štete predviđena Direktivom ne sprečava nacionalne sudove da primijene presumpcije

koje se odnose na teret dokazivanja u vezi s postojanjem štete koje su postojale prije odnosnih nacionalnih odredbi o prenošenju, čija se usklađenost sa zahtjevima prava Unije mora ocjenjivati uzimajući u obzir osobito opća načela djelotvornosti i ekvivalentnosti.

NAPOMENA: Sud nije vezan mišljenjem nezavisnog odvjetnika. Zadaća je nezavisnih odvjetnika predložiti Sudu u punoj neovisnosti pravno rješenje u predmetu za koji su zaduženi. Suci Suda sada počinju vijećati u ovom predmetu. Presuda će se donijeti naknadno.

NAPOMENA: Prethodni postupak omogućuje sudovima država članica da u okviru postupka koji se pred njima vodi upute Sudu pitanja o tumačenju prava Unije ili o valjanosti nekog akta Unije. Sud ne rješava spor pred nacionalnim sudom. Na nacionalnom je sudu da predmet riješi u skladu s odlukom Suda. Ta odluka jednako obvezuje i druge nacionalne sudove pred kojima bi se moglo postaviti slično pitanje.

Neslužbeni dokument za medije koji ne obvezuje Sud.

[Cjelovit tekst](#) mišljenja objavljuje se na stranici CURIA na dan čitanja.

Osoba za kontakt: Iliana Paliova ☎ (+352) 4303 4293